

Ладонько Людмила Степанівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРІВ КУЛЬТУРИ

Сьогодні часто вживаними у професійній і діловій практиці є терміни, що міцно увійшли до нашого лексикону, це - Cultural management (культурний менеджмент) і cultural manager (культурний менеджер), розширюючи наше сприйняття більш зрозумілих і традиційних понять, таких як арт-менеджер, менеджер культурної установи чи менеджер соціокультурної діяльності.

Культурний менеджер сьогодні – це інтегруюча дефініція універсального професіонала з управління, який має базову управлінську освіту, широке коло знайомств у арт-просторі або бажання їх здобути. Це людина, яка цікавиться різноманітними видами мистецтва, різними соціокультурними процесами, що проходять у регіоні чи країні, знайома із головними світовими тенденціями культурної та креативної індустрії.

Дві потужні мережі об'єднують сьогодні освітні заклади й організації, що розвивають освіту для менеджерів культури. Це The Association of Arts Administration Educators (AAAE) в США та The European network for cultural management and policy education (ENCATEC) в Європі. Крім того, існує багато різних освітніх програм для менеджерів культури; асоціації університетів, які мають мистецькі та менеджерські програми, що розвиваються в рамках мереж, наприклад, таких як Cumulus Association, до якої входять 280 приватних і публічних ЗВО [1, с. 4].

В Україні в різних освітніх інституціях дані спеціальності спрямовані на управління культурними закладами чи подіями та представлені різними факультетами: від культурології і мистецтвознавства до менеджменту. Деякі заклади вищої освіти відкрили нові спеціальності в рамках вже існуючих факультетів. Інше питання, що абітурієнти, які вступають на дані

спеціальності, часто й самі не до кінця розуміють, чим конкретно хотіли б займатися після здобуття диплому, та чого саме їх мали б навчати в університеті [2]. Є також припущення, що великий відсоток випускників ЗВО, які навчалися за освітніми програмами з підготовки менеджерів культури, в результаті працюють в інших сферах, бо культурна не дає очікуваного матеріального забезпечення і кар'єрного розвитку.

Наразі, в українському культурному секторі працює досить багато людей, що здобули альтернативну освіту. Через брак необхідних компетентностей, що мають деякі випускники профільних мистецьких спеціальностей, на позиції культурних менеджерів часто приходять люди із суміжних професій і сфер діяльності – журналісти, соціологи, філософи, культурологи тощо. Їх досвід та набуті знання дозволяють їм бути досить конкурентоздатними в мистецькій сфері, але подальше зростання в професії потребує опанування саме менеджерських компетенцій: вміння організовувати роботу підлеглих, знання базових принципів і засад стратегування, планування, програмування, логіки, реалізації проєктів різної складності і спрямування. Всі навички, що ми перерахували – це *hard skills*.

Однак, для менеджменту культурної діяльності не менш необхідними є *soft skills* (критичне мислення, комунікабельність, командна робота, креативність). Досвід показує, що часто *soft skills* сприймаються, як щось необов'язкове до виконання. Насправді ж всі *soft skills* можна розподілити на необхідний і дуже конкретний перелік того, що повинен вміти культурний менеджер. Тож, культурному менеджеру потрібно вміти комунікувати із різними категоріями стейкхолдерів і знати їх «мови», тому що у творчої особистості своя абстрактна мова, у державних службовців – інша, а у технічних працівників – третя, і часто їх потрібно зв'язати, зрозуміти і об'єднати для виконання конкретної роботи чи проєкту. Саме тому культурний менеджер повинен бути об'єднувальною ланкою між митцем, замовником, виконавцями, владою, та іншими структурами ринку.

Нині на перший план як головна навичка наступного десятиліття для менеджерів культури виходить growth mindset (мислення зростання). Це фундаментальне розуміння людиною того, що всі цілі можуть бути досягнуті, якщо до цього прикласти зусилля і бажання успіху. Це філософія сучасного менеджера, який розуміє, що лише навчаючись, підлеглі отримують простір та можливості для професійного розвитку, розкриття внутрішнього потенціалу, досягнення успіху в кар'єрі [3].

Міністерство культури та інформаційної політики анонсує програму створення центрів культурних послуг і культурних хабів в територіальних громадах по всій країні, ефективна робота яких, природно, буде залежати від рівня кваліфікації й досвіду менеджерів. Нові реалії вимагають від менеджерів культури знання не лише управлінської, а і продюсерської, маркетингової, промоутерської діяльності, розвитку інноваційності і креативного мислення, які дадуть змогу впевнено орієнтуватися у культурному просторі регіону чи всієї України.

Ось які поради дала менеджерам-початківцям культурної діяльності Соломія Зінець-Мацишин, культурна менеджерка, організаторка мистецьких подій та фестивалів [4]:

«Ставте чіткі цілі. Часто ми застрягаємо на якихось деталях, активностях і тоді втрачаємо багато сил і мотивації працювати далі.

Найбільшу увагу звертайте на якості лідерів команд, створюйте ці команди, та пильнуйте, щоб у кожного в групі була посильна участь.

Не розраховуйте, що гроші звідкись з'являться. Не плануйте проєкт на більшу суму, ніж у вас є.

В жодному разі не залазьте в мікроменеджмент. Не потрібно робити технічні завдання, вдаватися в надто чужі деталі.

Не тисніть. Не проявляйте тиск та агресію на свою команду, на митців, тому що з цього не вийде ніякого діалогу, краще на початку замінити людей, бо при стресових ситуаціях все розвалиться».

Фундаментальні перетворення щодо відношення до роботи і кар'єри, особистісних очікувань, ролі освіти і самоосвіти змінили характер суспільства. Жодна із професій не зазнала більших трансформацій ніж професія менеджера. Сучасний менеджер культури, як і професіонал в будь-якій іншій сфері, повинен володіти певними компетентностями, розуміти певні принципи, виконувати певні завдання, підтримувати певні стандарти управлінської діяльності. Сукупність цих елементів і робить менеджера культури фахівцем, здатним ефективно виконувати покладені на нього функції, враховуючи тенденції розвитку як суспільства, так і культурної сфери.

Список використаних джерел

1. Освіта для менеджерів культури. Аналіз актуальної ситуації і перспектив розвитку. Аналітичний звіт. УКФ, 2021. 124с.

2. Платонова А. Культурний менеджмент – надбудова, яку краще опановувати, вже маючи основний фах. URL: https://lb.ua/culture/2021/08/30/492798_kulturniy_menedzhment_nad_budova.html

3. Штрутцель Дэн, Шоблом Трейсі. The Growth Mindset: Use the Power of Your Mind to Change Your Life Now! G&D Media. 2021. 174р.

4. Зінець-Мацишин С. 8 порад для культурного менеджера-початківця: веб-сайт. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/soviety-dlya-kulturnogo-menedzhera>